

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 301/09-33

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 26. novembra 2009 v senáte zloženom z predsedu Rudolfa Tkáčika a zo sudcov Jána Auxta a Ľubomíra Dobríka o sťažnosti V. S., T., zastúpeného spoločnosťou m., s. r. o., B., v mene ktorej koná advokát a konateľ JUDr. M. Z., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 280/00 v období po právoplatnosti nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 99/05 zo 7. novembra 2005 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo V. S. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 280/00 v období po

právoplatnosti nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 99/05 zo 7. novembra 2005 porušené bolo.

2. V. S. priznáva finančné zadostučinenie v sume 1 700 € (slovom tisíc sedemsto eur), ktoré je Okresný súd Trnava povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 301/09-23+ zo 7. októbra 2009 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť V. S. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Trnava (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 280/00 v období od právoplatnosti nálezu ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 99/05 zo 7. novembra 2005.

Predseda okresného súdu sa na základe výziev ústavného súdu vyjadril k sťažnosti podaniami sp. zn. 1 SprV/369/2009 z 24. augusta 2009 a 23. októbra 2009, súčasťou ktorých bolo vyjadrenie zákonnej sudkyne. V týchto podaniach sa okrem iného uvádza:

„Pokiaľ sa týka jednotlivých procesných úkonov od vrátenia spisu po rozhodnutí ústavného súdu do 10. 06. 2009, poukazujem na vyčerpávajúce vyjadrenie konajúcej sudkyne Z. Z. zo dňa 19. 08. 2009. Po rozhodnutí ústavného súdu okresný súd dvakrát rozhodol vo veci rozsudkom, v jednom prípade však odvolací súd prvostupňový rozsudok zrušil. Vo veci bolo rozhodnuté rozsudkom dňa 10. 06. 2009.

Pokiaľ sa týka skutkovej a právnej zložitosti sporu, dokazovanie v predmetnej veci je pomerne zložité, i keď nemožno konštatovať, že spor je mimoriadne obtiažny.

Pokiaľ sa týka prieťahov v konaní, možno konštatovať, že spor na tunajšom súde trvá už 9 rokov, čo je pomerne dlhé obdobie. Na druhej strane po vyslovení nálezu ústavného súdu bolo konanie na tunajšom súde plynulé, pokiaľ by nebolo došlo k zrušeniu veci na odvolacom súde, vec by bola zrejme už právoplatne skončená.

Konečné rozhodnutie vo veci ponechávam na úvahe ústavného súdu.“

Sudkyňa okresného súdu sa k veci vyjadrila takto:

„Navrhovateľ B. v T., T., sa návrhom podaným na tunajší súd dňa 22. 09. 2000 domáhal voči odporcovi V. S. zaplata sumy 1.550,04 € (46.696,50 Sk) z titulu bezdôvodného obohatenia.

Po vrátení sa spisu z Ústavného súdu SR na tunajší súd dňa 10. 11. 2005, súd dňa 28. 11. 2005 vytýčil termín pojednávania na deň 13. 02. 2006, na uvedenom pojednávaní súd rozhodol rozsudkom č. k. 18 C/280/2000-237, proti ktorému rozsudku podal odporca dňa 29. 03. 2006 odvolanie, v dôsledku čoho bola dňa 03. 04. 2006 vyhotovená predkladacia správa pre Krajský súd v Trnave. Krajský súd v Trnave spis prevzal dňa 04. 04. 2006, uznesením zo dňa 17. 07. 2006, č. k. 23 Co/137/2006 bol prvostupňový rozsudok zrušený a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie. Spis sa vrátil na tunajší súd dňa 24. 08. 2006, dňa 04. 09. 2006 bol daný pokyn na doručenie uznesenia Krajského súdu účastníkom, dňa 10. 10. 2006 bol v zmysle pokynu Krajského súdu vyzvaný zástupca navrhovateľa na predloženie listinného dôkazu - zápisnice z členskej schôdze zo dňa 10. 08. 1999. Dňa 27. 10. 2006 súd od zástupcu navrhovateľa obdržal správu, že žiadaná zápisnica neexistuje. Dňa 13. 11. 2006 bol vytýčený termín pojednávania na deň 15. 01. 2007, pojednávanie bolo odročené na deň 07. 03. 2007 z dôvodu, že medzičasom podal odporca vo veci vzájomný návrh a bol vyzvaný na zaplata súdneho poplatku. Uznesením tunajšieho súdu zo dňa 21. 02. 2007 č. k. 18 C/280/2000-388 súd rozhodol o žiadosti odporcu o priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov tak, že odporcovi oslobodenie od súdnych poplatkov nepriznal. Pojednávanie dňa 07. 03. 2007 bolo pre neprítomnosť zástupcu navrhovateľa odročené na 07. 05. 2007 s tým, že na uvedený termín bol predvolaný ďalší svedok, ktorý mal predložiť zápisnicu z členskej schôdze v zmysle pokynu

Krajského súdu v Trnave. Dňa 14. 03. 2007 bol spis predložený Krajskému súdu v Trnave v dôsledku odvolania odporcu proti uzneseniu zo dňa 21. 02. 2007, č. k. 18 C/280/2000-388, spis bol z Krajského súdu tunajšiemu súdu vrátený dňa 13. 04. 2007 z dôvodu, že pri predložení spisu chýbalo vyjadrenie sudkyne, že odvolaniu odporcu proti citovanému uzneseniu, ktoré vyhotovil vyšší súdny úradník, nemieni vyhovieť. Po odstránení tohto nedostatku dňa 16. 04. 2007 bol spis znova predložený Krajskému súdu v Trnave dňa 18. 04. 2007. Spis sa z Krajského súdu v Trnave vrátil dňa 23. 05. 2007. Pojednávanie dňa 07. 05. 2007 bolo odročené na deň 04. 07. 2007 z dôvodu zistenia, či existuje zápisnica z členskej schôdze, ktorú bolo potrebné v predmetnej veci oboznámiť. Uvedená zápisnica predložená nebola, ktorú skutočnosť oznámil svedok B. tunajšiemu súdu dňa 23. 05. 2007. Pojednávanie dňa 04. 07. 2007 bolo odročené na deň 24. 10. 2007, na ktorý termín boli predvolaní ďalší svedkovia za účelom ich výsluchu, pojednávanie bolo odročené po výsluchu svedkov na deň 29. 10. 2007, na ktorom pojednávaní súd rozhodol rozsudkom č. k. 18 C/280/2000-468, proti ktorému rozsudku podal odporca dňa 09. 11. 2007, 28. 11. 2007 bol daný pokyn na doručenie kópie odvolania zástupcovi navrhovateľa v dôsledku ďalšej žiadosti odporcu o priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov bol dňa 14. 01. 2007 tento vyzvaný na predloženie príslušných dokladov, o jeho žiadosti bolo rozhodnuté uznesením tunajšieho súdu zo dňa 27. 02. 2008, č. k. 18 C/280/2000-497, proti ktorému uzneseniu podal odporca odvolanie dňa 12. 03. 2008. O tomto odvolaní rozhodol Krajský súd v Trnave uznesením zo dňa 18. 04. 2008, č. k. 23 Co/65/08-505, spis sa vrátil na tunajší súd dňa 07. 05. 2008. V dôsledku odvolania odporcu proti rozsudku spis bol predložený Krajskému súdu v Trnave, spis bol KS predložený dňa 04. 06. 2008. Uznesením Krajského súdu v Trnave zo dňa 05. 11. 2008, č. k. 24 Co/140/2008-523 bol prvostupňový rozsudok zrušený a vec bola vrátená tunajšiemu súdu na ďalšie konanie. Dňa 02. 12. 2008 súd dal pokyn na doručenie uznesenie Krajského súdu účastníkom, po jeho doručení súd vyzval odporcu na zaplatenie súdneho poplatku za podaný vzájomný návrh, nakoľko do uvedenej doby tento poplatok zaplatený nebol. Na podnet odporcu bola výška vyrubeneho súdneho poplatku preverená a bol dňa 25. 03. 2009 vyzvaný na doplatenie súdneho poplatku za protinávrh v sume 62,- €. Po jeho zaplatení súd dňa 22. 04. 2009 vytýčil termín pojednávania na deň 10. 06. 2009, na ktorom pojednávaní súd rozhodol rozsudkom č. k. 18 C/280/2000-559.

K ďalším skutočnostiam nie som kompetentná sa vyjadriť, k veci iba uvádzam, že vzhľadom na charakter sporu a vysokú pracovnú záťažnosť som toho názoru, že som vo veci prietahy nespôsobilá...

Pokiaľ ide o doplnujúce vyjadrenie, tak uvádzam, že vo veci bol 10. 6. 2009 vydaný rozsudok, proti ktorému podal navrhovateľ 3. 7. 2009 odvolanie čo do trov konania a dňa 6. 7. 2009 odporca - sťažovateľ podal taktiež odvolanie. Dňa 28. 7. 2009 požiadal sťažovateľ o oslobodenie od súdnych poplatkov, pričom dňa 6. 8. 2009 súd zaslal odporcovi výzvu na predloženie dokladov potrebných na rozhodnutie o tejto žiadosti. Od 7. 9. 2009 sa nachádza spis u zákonnej sudkyňi na rozhodnutie o žiadosti odporcu týkajúcej sa návrhu na oslobodenie od platenia súdnych poplatkov.“

Rovnaké skutočnosti, čo sa týka chronológie úkonov okresného súdu, zistil aj ústavný súd z obsahu súdneho spisu, ktorý mu bol predložený k previerke 2. novembra 2009.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietahov.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

Ústavný súd si pri výklade práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote. Z uvedeného dôvodu nemožno v obsahu týchto práv vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 20/02).

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov (i práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote) je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 220/04, IV. ÚS 365/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd zásadne bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Sudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov. Ďalšia významná povinnosť pre sudcu vyplýva z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z

dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, kedy sa bude konať nové pojednávanie.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04) ústavný súd zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prerokúvanej veci.

1. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitosť sporu, v ktorom je s'ťažovateľ žalovaným, ústavný súd ju podrobne zhodnotil už v predchádzajúcom náleze sp. zn. IV. ÚS 99/05 zo 7. novembra 2005, preto sa týmto kritériom podrobnejšie nezaoberal. Podľa tohto názoru ústavného súdu dĺžka konania nebola závislá od právnej náročnosti prerokováanej veci, aj keď skutková zložitosť mohla mať čiastočne vplyv na rozhodovanie okresného súdu. Žiadna skutková zložitosť veci však nemôže ospravedlniť doteraz takmer 9-ročné trvanie sporu bez právoplatného rozhodnutia vo veci samej.

2. Ďalším kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných priet'ahov v napadnutom konaní, bolo správanie s'ťažovateľa ako účastníka tohto súdneho konania. Ústavný súd konštatuje, že po vydaní nálezu sp. zn. IV. ÚS 99/05 zo 7. novembra 2005 nezistil také okolnosti, na základe ktorých by bolo možné konštatovať, že s'ťažovateľ podstatne prispel k predĺženiu konania v predmetnej veci, aj keď tu je treba poznamenať, že často využíval svoje procesné oprávnenia dané mu Občianskym súdnym poriadkom (napr. podal až v januári 2007 vzájomný návrh a následne podal dvakrát aj žiadosti o oslobodenie od platenia súdneho poplatku a tiež odvolania proti trom rozsudkom okresného súdu a jeho dvom zamietavým rozhodnutiam týkajúcim sa nepriznania oslobodenia od platenia súdnych poplatkov v konaní o vzájomnom návrhu, čo nepochybne objektívne prispelo k dĺžke doterajšej doby konania. V závere je potrebné uviesť, že ústavný súd už v rámci svojej judikatúry vyslovil, že za neodstránenie stavu právnej neistoty v dôsledku uplatnenia

procesných práv účastníka konania neznáša zodpovednosť oprávnená osoba, ale zodpovednosť v takom prípade nemožno pripísať ani štátnemu orgánu konajúcemu vo veci (II. ÚS 52/99, III. ÚS 242/03 a IV. ÚS 218/04). Na ťarchu sťažovateľa možno pripísať čiastočne len tú skutočnosť, že po podaní vzájomného návrhu (január 2007) v júni 2009 vzal v časti tento návrh späť, v dôsledku čoho bolo konanie čiastočne o tomto návrhu zastavené. Ani okresný súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti neuviedol, že by správanie sťažovateľa podstatne ovplyvnilo doterajšiu dĺžku konania.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu označených práv sťažovateľa, bol postup samotného okresného súdu.

Z procesného postupu a dosiaľ vykonaných úkonov okresného súdu vyplýva, že i keď v spore po náleze ústavného súdu (november 2005) okresný súd konal a v konaní neboli zistené väčšie obdobia nečinnosti, ktoré by mohol ústavný súd kvalifikovať ako zbytočné prietahy v konaní (v období od 13. februára 2006 do 10. júna 2009 nariadil až sedem termínov pojednávania, vykonal na niektorých z nich aj dokazovanie výsluchom účastníkov konania a svedkov), jeho najväčším pochybením je to, že hoci vo veci samej rozhodol rozsudkom až trikrát (13. februára 2006, 29. októbra 2007 a 10. júna 2009), do dnešného dňa nie je vec ešte právoplatne skončená. Rozhodnutia okresného súdu totiž boli odvolaním v napadnutej časti v dvoch prípadoch zrušené odvolacím súdom z dôvodu jednak nedostatočne zisteného skutkového stavu, nerešpektovania právneho názoru odvolacieho súdu (§ 226 OSP) na doplnenie dokazovania (riadne vysporiadanie sa so vzájomným návrhom sťažovateľa, so vznesenou námietkou premlčania) a tiež z dôvodu, že rozhodnutia neboli náležite odôvodnené (§ 157 ods. 2 OSP). Odvolací súd súčasne konštatoval, že účastníkom konania bola tiež odňatá možnosť konať pred súdom v zmysle ustanovenia § 221 ods. 1 písm. f) OSP.

Z uvedeného vyplýva, že okresný súd od rozhodnutia ústavného súdu (november 2007), ktorý už raz vyslovil, že označené práva sťažovateľa boli okresným súdom v predmetnom konaní porušené, do súčasnosti (rozhodovanie o prijatej sťažnosti ústavným súdom) nedokázal organizovať svoj procesný postup plynulo a efektívne tak, aby vec bola

čo najrýchlejšie prejednaná a skončená (§ 100 ods. 1 OSP) a aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa naň fyzické osoby obrátili o rozhodnutie. Vec je aj po takmer štyroch rokoch od rozhodnutia ústavného súdu (resp. po 9 rokoch od začatia konania) stále bez právoplatného rozhodnutia vo veci samej. Všeobecný súd mal podľa názoru ústavného súdu venovať postupu v tejto veci zvýšenú pozornosť.

Vychádzajúc z uvedeného preto ústavný súd dospel k názoru, že doterajším postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 280/00 došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

Aj napriek zisteniu ústavného súdu, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru okresným súdom, neprikázal mu, aby vo veci sp. zn. 18 C 280/00 konal bez zbytočných prieťahov vzhľadom na to, že táto povinnosť mu už bola uložená nálezom sp. zn. IV. ÚS 99/05 zo 7. novembra 2005 (m. m. I. ÚS 232/05, IV. ÚS 187/05, II. ÚS 96/06, IV. ÚS 45/07, IV. ÚS 99/07).

III.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ žiadal priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 25 000 €, ktoré odôvodnil dôvodmi uvedenými v sťažnosti.

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Vzhľadom na doterajšiu dĺžku konania vedeného okresným súdom, ako aj na jeho prevažne neefektívny postup od vydania nálezu pod sp. zn. IV. ÚS 99/05 zo 7. novembra 2005, berúc do úvahy všetky okolnosti dané prípadu (napr. povahu veci, skutkovú zložitosť veci i správanie sťažovateľa) ústavný súd považoval priznanie sumy 1 700 € za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde (bod 2 výroku nálezu).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. novembra 2009